

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

Чернякової Жанни Юріївни

на дисертацію Товстухи Костянтина Олександровича

«Професійна підготовка фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу»,

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність наукового дослідження дисертаційної роботи Товстухи К. О. «Професійна підготовка фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» зумовлена зростаючими вимогами до якості професійної підготовки фахівців юридичного профілю в умовах євроінтеграційних процесів, глобалізації правового простору та реформування системи вищої освіти України. Особливий інтерес становить вивчення досвіду підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу, де сформовано ефективні моделі професійної освіти, зорієнтовані на компетентнісний підхід, практичну спрямованість навчання, академічну мобільність і міждисциплінарну взаємодію. Аналіз кращих європейських практик і позитивного зарубіжного досвіду дає змогу визначити перспективні напрями модернізації системи професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні, сприяючи підвищенню її конкурентоспроможності, відповідності міжнародним стандартам та сучасним викликам правничої діяльності.

Дисертація є складовою комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка «Теоретичні та методичні засади інноваційного розвитку освіти у національному, європейському та глобальному контекстах» (реєстраційний номер 0121U107883).

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 3 від 21.10.2022 року).

Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів.

Дисертаційне дослідження Товстухи К.О. характеризується безперечною науковою новизною та практичною значущістю, оскільки дисертантом уперше в українській педагогічній науці здійснено комплексне дослідження проблеми професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; у межах висвітлення стану розробленості проблеми дослідження в українському науковому дискурсі виокремлено аспекти її розгляду (історичний, нормативно-правовий, професійно-педагогічний, компаративний та інтеграційний); охарактеризовано концептуальні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; розкрито генезу професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу в межах семи послідовних етапів (1) ранньомодерний (XVI – перша половина XVII ст.); 2) просвітницько-класичний (друга половина XVII – початок XIX ст.); 3) класичного позитивізму (1815-1898 рр.); 4) інституціонально-ліберальний (1899–1944 рр.); 5) післявоєнної реконструкції (1945–1979 рр.); 6) європеїзації та глобалізації (1980 – 2009 рр.); 7) сучасний (2010 р. – дотепер); висвітлено нормативні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу (стратегічні пріоритети й тенденції розвитку професійної підготовки фахівців з міжнародного права, визначені в державних нормативних документах країн Європейського Союзу); окреслено змістові (зміст, структуру та особливості реалізації освітніх програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти) та методичні (критичні педагогічні підходи та практикоорієнтовані методи навчання) засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу; визначено можливості використання позитивних концептуальних ідей європейського досвіду у процесі модернізації професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що схарактеризовані автором теоретичні, нормативні, змістові та методичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу й відповідні рекомендації можуть бути використані у процесі формування освітньої політики в галузі міжнародного права, розроблення методичного забезпечення означеного процесу, викладання лекційних, семінарських і практичних занять для здобувачів освіти першого, другого та третього рівнів вищої освіти педагогічних закладів вищої освіти. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі українських закладів вищої освіти.

Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях

Основні положення та результати дослідження висвітлено в 11 публікаціях, серед яких 10 одноосібних, із яких 3 статті в наукових фахових виданнях України, 8 праць апробаційного характеру.

Тематика міжнародних наукових конференцій, під час яких здійснювалася апробація результатів кваліфікаційної праці, характер статей Товстухи К.О., що відображають основні наукові результати дослідження, повною мірою сприяють розкриттю досліджуваної проблеми. Відтак, констатуємо, що матеріали дослідження пройшли належну апробацію.

Ступінь обґрунтованості наукових положень

Текст рецензованої дисертації має логічну побудову й послідовність у висвітленні ходу дослідження та його результатів. Здійснено глибокий аналіз поняттєво-термінологічного інструментарію. Автором подано обґрунтовані й виважені концептуальні положення дослідження, висвітлено можливості імплементації позитивного європейського досвіду на українському ґрунті.

Дисертація відзначається чіткою структурою. У вступі науково коректно й обґрунтовано визначено актуальність теми дослідження та відповідний науковий апарат. Відповідно до поставленої мети (з'ясувати теоретичні, нормативні, змістові та методичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу для визначення можливостей використання позитивних концептуальних ідей європейського досвіду в Україні) визначено п'ять завдань, розв'язання яких уможливило комплексне використання

низки теоретичних та емпіричних методів, схарактеризовано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «Теоретичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» охарактеризовано стан розробленості проблеми дослідження, концептуальні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу та розкрито генезу професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу (завдання 1, 2).

Цілком переконливим є звернення автора до різних аспектів розгляду проблеми професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти.

Дисертантом простежено генезу професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу в межах семи послідовних етапів (1) ранньомодерний (XVI – перша половина XVII ст.); 2) просвітницько-класичний (друга половина XVII – початок XIX ст.); 3) класичного позитивізму (1815-1898 рр.); 4) інституціонально-ліберальний (1899–1944 рр.); 5) післявоєнної реконструкції (1945–1979 рр.); 6) європеїзації та глобалізації (1980 – 2009 рр.); 7) сучасний (2010 р. – дотепер).

Другий розділ дисертації присвячено розв'язанню третього і четвертого завдань дослідження, а саме – виявити нормативні засади й окреслити змістові та методичні засади професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу. У такому контексті заслуговує на схвалення проаналізована автором широка джерельна база нормативних документів, що регламентують організацію професійної підготовки фахівців з міжнародного права в окремих країнах Європейського Союзу.

Третій розділ дисертаційного дослідження спрямований на визначення сучасного стану професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні й розроблення рекомендацій щодо використання позитивного європейського досвіду у процесі модернізації професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні. На основі узагальнення результатів аналізу дисертантом цілком слушно

запропоновано низку рекомендацій щодо вдосконалення професійної підготовки фахівців з міжнародного права в Україні з урахуванням європейського досвіду. Рекомендації структуровано за основними аспектами: нормативним, інституційним, інтернаціоналізаційним, організаційним, змістовим, методичним і компетентнісним. Автором обґрунтовано доцільність подальшої гармонізації освітніх стандартів із європейськими підходами, розвитку гнучких освітніх програм і спеціалізацій, посилення практико-орієнтованого навчання, розширення можливостей академічної мобільності та впровадження інноваційних методів викладання. Погоджуємося з думкою Товстухи К.О., що важливим напрямом модернізації підготовки фахівців з міжнародного права є забезпечення цілісності компетентнісної моделі, що передбачає інтеграцію теоретичної, практичної та іншомовної підготовки, а також формування здатності до міжкультурної комунікації та професійної діяльності в міжнародному середовищі, водночас ефективна реалізація запропонованих рекомендацій потребує узгоджених дій на державному та інституційному рівнях, а також активного залучення міжнародних партнерів.

Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційне дослідження відповідає сучасним вимогам до структури, змістового наповнення й оформлення наукових результатів, вирізняється логічною послідовністю викладу, чіткістю формулювань і доступністю подачі основних положень, результатів та висновків. Аналіз змісту дисертації Товстухи К.О. дає підстави стверджувати, що представлена робота має ознаки цілісного, самостійного та завершеного наукового дослідження, яке пройшло необхідну апробацію та повною мірою відповідає чинним критеріям, установленим для дисертаційних праць.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати рецензованої дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне окреслити деякі дискусійні положення й висловити побажання:

1. Визначаючи можливості використання позитивного європейського досвіду організації професійної підготовки фахівців з міжнародного права в

зкладах вищої освіти України, автору варто було розглянути можливі ризики й обмеження, зокрема використовуючи метод SWOT-аналізу.

2. У дисертації доцільно було би передбачити й подати окремим додатком глосарій ключових термінів і понять, що стосуються професійної підготовки фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу, що сприяло би уніфікації наукового дискурсу в цій сфері.

3. У дисертації використано таблиці й рисунки, проте їх кількість невелика. Доцільним було б додати порівняльні схеми, які б наочно відображали б відмінності між професійною підготовкою фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу.

Висновок

Ураховуючи актуальність досліджуваної проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Товстухи Костянтина Олександровича «Професійна підготовка фахівців з міжнародного права в закладах вищої освіти країн Європейського Союзу» є завершеним, цілісним, самостійним дослідженням, що відповідає чинним вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Товстуха Костянтин Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Сумського державного педагогічного

університету імені А. С. Макаренка

Жанна ЧЕРНЯКОВА

Підпис	<i>Чернякова Ж.</i>
засвідчую	
провідний фахівець	
<i>Солє С.Солєник</i>	
" 15 " 05 2026 р.	